

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

14. června 2016 *

„Nesplnění povinnosti státem — Koordinace systémů sociálního zabezpečení — Nařízení č. 883/2004 — Článek 4 — Rovné zacházení v souvislosti s přístupem k dávkám sociálního zabezpečení — Právo pobytu — Směrnice 2004/38/ES — Vnitrostátní právní úprava, která odepírá určité rodinné přídatky a slevu na dani na dítě státním příslušníkům jiných členských států, kteří nepožívají práva legálního pobytu“

Ve věci C-308/14,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 258 SFEU, podaná dne 27. června 2014,

Evropská komise, zastoupená D. Martinem a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

žalobkyně,

proti

Spojenému království Velké Británie a Severního Irska, zastoupenému M. Holtem a J. Beeko, jako zmocněnci, ve spolupráci s J. Coppellem, QC,

žalovanému,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, místopředseda Soudního dvora vykonávající funkci předsedy prvního senátu, F. Biltgen, E. Levits, M. Berger (zpravodajka) a S. Rodin, soudci,

generální advokát: P. Cruz Villalón,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 4. června 2015,

po vypočtení stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 6. října 2015,

vydává tento

* Jednací jazyk: angličtina.

Rozsudek

- 1 Svým návrhem se Evropská komise domáhá rozhodnutí Soudního dvora, že Spojené království Velké Británie a Severního Irska tím, že po žadatelích o rodinné přídavky nebo slevu na dani na dítě vyžadovalo, aby měli v tomto státě právo pobytu, nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 4 nařízení (ES) Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72).

Právní rámec

Unijní právo

Nařízení č. 883/2004

- 2 Článek 1 písm. j) a z) nařízení č. 883/2004 obsahuje následující definice:

„Pro účely tohoto nařízení se:

[...]

j) ‚bydlištěm‘ rozumí obvyklé bydliště;

[...]

z) ‚rodinnou dávkou‘ rozumí všechny věcné nebo peněžité dávky určené k vyrovnání rodinných výdajů, s výjimkou záloh na výživné a zvláštních dávek při narození dítěte a při osvojení dítěte uvedených v příloze I.“

- 3 Článek 3 odst. 1 písm. j) tohoto nařízení stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na veškeré právní předpisy týkající se těchto oblastí sociálního zabezpečení:

[...]

j) rodinné dávky.“

- 4 Článek 4 uvedeného nařízení, nadepsaný „Rovnost zacházení“, stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, požívají osoby, na které se toto nařízení vztahuje, stejné dávky a mají podle právních předpisů kteréhokoliv členského státu stejné povinnosti jako jeho státní příslušníci.“

- 5 Článek 11 odst. 1 a 3 téhož nařízení stanoví:

„1. Osoby, na které se vztahuje toto nařízení, podléhají právním předpisům pouze jediného členského státu. Tyto právní předpisy se určí v souladu s touto hlavou.

[...]

3. S výhradou článků 12 až 16 se:

[...]

e) na jinou osobu, na kterou se nepoužijí písmena a) až d) vztahují právní předpisy členského státu bydliště, aniž jsou dotčena ostatní ustanovení tohoto nařízení, která jí zaručují dávky podle právních předpisů jednoho nebo více členských států.“

6 Článek 67 nařízení č. 883/2004 stanoví:

„Osoba má nárok na rodinné dávky v souladu s právními předpisy příslušného členského státu, včetně dávek pro rodinné příslušníky, kteří bydlí v jiném členském státě, jako by bydleli v příslušném členském státě. [...]“

Nařízení (ES) č. 987/2009

7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 284, s. 1), v článku 11, nadepsaném „Prvky pro určení bydliště“, stanoví:

„1. Pokud existují rozdílná stanoviska institucí dvou nebo více členských států, pokud jde o určení bydliště osoby, na kterou se vztahuje základní nařízení, stanoví instituce vzájemnou dohodou střed zájmu dotčené osoby, a to na základě celkového posouzení veškerých dostupných a významných informací o skutečnostech, které mohou zahrnovat podle okolností:

- a) délku a nepřetržitost přítomnosti na území dotčených členských států;
- b) osobní situaci dané osoby, včetně:
 - i) povahy a konkrétních znaků všech vykonávaných činností, zejména místa, kde se činnost obvykle vykonává, stability činnosti a doby platnosti každé pracovní smlouvy,
 - ii) rodinné situace dané osoby a jejích rodinných vazeb,
 - iii) vykonávání jakýchkoli nevýdělečných činností,
 - iv) v případě studentů zdroje jejich příjmu,
 - v) situace týkající se bydlení dané osoby, zejména nakolik je toto bydlení trvalé,
 - vi) členského státu, v němž je daná osoba považována za daňového rezidenta.

2. Pokud různá kritéria založená na příslušných skutečnostech, jak je uvedeno v odstavci 1, neumožní dotčeným institucím dosažení dohody, považuje se pro stanovení jejího skutečného místa bydliště za rozhodující záměr dotčené osoby, jak se jeví z těchto skutečností a okolností, zejména pak z důvodů, které vedly dotyčnou osobu k tomu, aby se přestěhovala.“

Směrnice 2004/38/ES

8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46), v článku 7, nadepsaném „Právo pobytu po dobu delší než tři měsíce“, stanoví:

„1. Všichni občané Unie mají právo pobytu na území jiného členského státu po dobu delší než tři měsíce, pokud:

- a) jsou v hostitelském členském státě zaměstnanými osobami nebo osobami samostatně výdělečně činnými; nebo

- b) mají pro sebe a své rodinné příslušníky dostatečné prostředky, aby se po dobu svého pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu, a jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika; nebo
- c)
 - jsou zapsáni u soukromého či veřejného subjektu, akreditovaného nebo financovaného hostitelským členským státem v souladu s jeho právními předpisy nebo správní praxí z prvotního důvodu studia, včetně odborné přípravy, a
 - jsou účastníky zdravotního pojištění, kterým jsou v hostitelském členském státě kryta všechna rizika, a prohlášením nebo jiným podobným prostředkem podle své volby ujistí příslušný vnitrostátní orgán, že mají dostatečné prostředky pro sebe a své rodinné příslušníky, aby se po dobu jejich pobytu nestali zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu; nebo
- d) jsou rodinnými příslušníky doprovázejícími nebo následujícími občana Unie, který splňuje podmínky uvedené v písmenech a), b) nebo c).

[...]

3. Pro účely odst. 1 písm. a) si občan Unie, který již není zaměstnanou osobou ani samostatně výdělečně činnou osobou, ponechává postavení zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné v těchto případech:

- a) není dočasně schopen pracovat v důsledku nemoci nebo úrazu;
- b) je řádně zapsán jako nedobrovolný nezaměstnaný poté, co byl zaměstnán více než jeden rok, a je řádně zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání;
- c) je řádně zapsán jako nedobrovolný nezaměstnaný po skončení pracovní smlouvy na dobu určitou kratší jednoho roku nebo poté, co se během prvních dvanácti měsíců stal nedobrovolně nezaměstnaným, a zaregistrován u příslušného úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání. V tom případě si postavení pracovníka ponechává na dobu alespoň šesti měsíců;
- d) zahájí odbornou přípravu. Pokud není nedobrovolně nezaměstnaný, může si postavení pracovníka ponechat, pouze vztahuje-li se odborná příprava k jeho předchozímu zaměstnání.

[...]“

9 Článek 14 odst. 1 až 3 této směrnice stanoví:

„1. Občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům náleží právo pobytu uvedené v článku 6, dokud se nestanou nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu.

2. Občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům náleží právo pobytu stanovené v člancích 7, 12 a 13, dokud splňují podmínky uvedených ustanovení.

Ve zvláštních případech, existují-li odůvodněné pochybnosti, zda občan Unie nebo jeho rodinní příslušníci splňují podmínky stanovené v člancích 7, 12 a 13, mohou členské státy ověřit, zda jsou tyto podmínky splněny. Toto ověřování není prováděno systematicky.

3. Vyhoštění ze země nesmí být automatickým důsledkem využití systému sociální pomoci hostitelského členského státu občanem Unie nebo jeho rodinnými příslušníky.“

10 Podle čl. 15 odst. 1 uvedené směrnice platí, že:

„Na veškerá rozhodnutí o omezení volného pohybu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků z jiných důvodů než veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví se obdobně použijí postupy stanovené v člancích 30 a 31.“

11 Článek 24 téže směrnice, nadepsaný „Rovné zacházení“, stanoví:

„1. S výhradou zvláštních ustanovení výslovně uvedených ve Smlouvě a v sekundárních právních předpisech požívají všichni občané Unie, kteří pobývají na základě této směrnice na území hostitelského členského státu, v oblasti působnosti Smlouvy stejného zacházení jako státní příslušníci tohoto členského státu. Právo na rovné zacházení se vztahuje i na rodinné příslušníky, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu a mají právo pobytu nebo trvalého pobytu.“

2. Odchylně od odstavce 1 není hostitelský členský stát povinen přiznat nárok na sociální pomoc v prvních třech měsících pobytu nebo případně během delšího období stanoveného v čl. 14 odst. 4 písm. b), ani není povinen přiznat před nabytím práva trvalého pobytu vyživovací podporu při studiu, včetně odborné přípravy, již se rozumí stipendia nebo půjčky na studium osobám jiným než zaměstnaným osobám, osobám samostatně výdělečně činným, osobám ponechávajícím si takové postavení a jejich rodinným příslušníkům.“

Právo Spojeného království

Právní úprava týkající se rodinných přídavků

12 Článek 141 Social Security Contributions and Benefits Act 1992 (zákon z roku 1992 o příspěvcích a dávkách sociálního zabezpečení, dále jen „zákon z roku 1992“), stanoví:

„Osoba, která v kterémkoli týdnu pečuje o dítě nebo více dětí nebo o mladistvého, jehož lze pro tyto účely vzít v úvahu, má v souladu s ustanoveními tohoto zákona nárok na přídavky [...] za příslušný týden ve vztahu k dítěti nebo jednotlivým dětem nebo k mladistvému, jehož lze pro tyto účely vzít v úvahu, v její péči.“

13 Přídavky uvedené v článku 141 zákona z roku 1992 (dále jen „rodinné přídavky“) jsou dávkou určenou zejména k částečnému pokrytí nákladů osoby, která pečuje o jedno nebo více dětí. Lze je vyplatit za každé dítě, přičemž částka vyplacená za první dítě je vyšší než částka za každé další dítě. Jedná se o plošnou univerzální dávku, na niž jsou náklady zpravidla financovány z daní. Žadatelé o rodinné přídavky s vyššími příjmy nicméně podléhají daňovému odvodu, jehož prostřednictvím vracejí částku rovnající se nanejvýš získaným přídavkům.

14 Článek 146 zákona z roku 1992 stanoví:

„1) Žádná z týdenních dávek rodinných přídavků se nevyplatí na dítě nebo mladistvého, jehož lze pro tyto účely vzít v úvahu, pokud se toto dítě nebo mladistvý během daného týdne nenacházel ve Velké Británii.

2) Nárok na týdenní dávku rodinných přídavků nemá osoba, která se během daného týdne nenacházela ve Velké Británii.

3) Lze vymezit okolnosti, za kterých lze mít o určité osobě za to, že se pro účely odstavce 1) nebo 2) nachází, nebo nenachází ve Velké Británii.“

- 15 Pravidlo č. 23 Child Benefit (General) Regulations 2006 (SI 2006/223) [(obecné) nařízení z roku 2006 o rodinných přídavcích], stanoví:
- „1) Osoba se pro účely čl. 146 odst. 2 zákona [z roku 1992] považuje za osobu, která se nenachází ve Velké Británii, pokud nemá ve Spojeném království obvyklé bydliště.
 - 2) Odstavec 1 se nevztahuje na státní úředníky vyslané do zahraničí ani na jejich manžely či manželky.
 - 3) V případě osoby, která se nachází ve Velké Británii z důvodu svého vyhoštění, vyhnání nebo jiného nuceného odchodu z jiné země do Velké Británie, se má za to, že má ve Spojeném království obvyklé bydliště.
 - 4) Osoba se pro účely čl. 146 odst. 2 zákona z roku 1992 považuje za osobu, která se nenachází ve Velké Británii, pokud žádá o rodinné přídavky od 1. května 2004 a nemá ve Spojeném království právo pobytu.“
- 16 Obdobná ustanovení platí pro žádosti o rodinné přídavky podávané v Severním Irsku. Jedná se o článek 142 Social Security Contributions and Benefits (Northern Ireland) Act 1992 [zákon z roku 1992 o příspěvcích a dávkách sociálního zabezpečení (Severní Irsko)], přičemž toto ustanovení vyžaduje, aby se žadatel během dotčeného týdne nacházel „v Severním Irsku“, a o pravidlo č. 27 (obecného) nařízení z roku 2006 o rodinných přídavcích, které vymezuje podmínky podobné těm, jež stanoví pravidlo č. 23 tohoto nařízení ohledně žádostí podaných ve Velké Británii.

Právní úprava týkající se slevy na dani

- 17 Tax Credits Act 2002 (zákon z roku 2002 o slevách na dani) upravuje režim slevy na dani na dítě. Tento režim byl podle informací, které poskytlo Spojené království ve své žalobní odpovědi, zaveden za účelem sdružení podpor pro rodiny v oblasti daní a sociálního zabezpečení, včetně několika forem již existujících, na příjmech závislých podpor, ve prospěch dětí, do jediné sociální dávky. Cílem zavedení tohoto zákona byl boj proti dětské chudobě. Sleva na dani na dítě se vyplácí osobě nebo osobám, jež mají v péči jedno nebo více dětí (článek 8 zákona z roku 2002 o slevách na dani). Výše této slevy závisí na příjmech dotčených osob, přičemž odstupňované dávky jsou vypláceny na základě počtu dětí v rodině a tehdy, když příjmy této rodiny nepřesáhnou určitou mez. Tento režim nahradil různé dávky, které odůvodněny přítomností nezaopatřených dětí byly vypláceny příjemcům finanční pomoci, jakož i další dávky, jejichž poskytování a výše závisela na příjmech žadatelů. Sleva na dani na dítě je dávkou, jejíž náklady jsou zpravidla financovány z daní.
- 18 Článek 3 zákona z roku 2002 o slevách na dani, nadepsaný „Žádosti“, stanoví:
- „[...]
- 3) Žádost o slevu na dani může být podána
 - a) společně párem, kde jsou obě osoby ve věku nejméně šestnácti let a nachází se ve Spojeném království, nebo
 - b) osobou, která je ve věku nejméně šestnácti let a nachází se ve Spojeném království, ale nemá právo podat žádost podle písmene a) (společně s jinou osobou).
- [...]
- 7) Lze stanovit okolnosti, za kterých lze mít o určité osobě za to, že se pro účely této části zákona nachází, nebo nenachází ve Spojeném království.“

- 19 Pravidlo 3 Tax Credits (Residence) Regulations 2003 (SI 2003/654) [nařízení z roku 2003 o slevách na dani (bydliště)] stanoví:

„1) Osoba je považována pro účely části 1 zákona z roku 1992 o slevách na dani za osobu, která se nenachází ve Spojeném království, pokud nemá ve Spojeném království obvyklé bydliště.

[...]

- 4) Osoba je považována pro účely slevy na dani pro hospodářsky činné osoby za osobu s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království, pokud v tomto státě vykonává svá práva jakožto pracovník v souladu s nařízením Rady (EHS) č. 1612/68 [ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. 1968, L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15)], ve znění [směrnice č. 2004/38], nebo nařízením Komise (EHS) č. 1251/70 [ze dne 29. června 1970 o právu pracovníků zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání v tomto státě (Úř. věst. 1970, L 142, s. 24; Zvl. vyd. 05/01, s. 32)], nebo má právo pobytu ve Spojeném království v souladu se [směrnici č. 2004/38].
- 5) Osoba je považována pro účely části 1 zákona z roku 1992 o slevách na dani za osobu, která se nenachází ve Spojeném království
- a) pokud podá žádost o slevu na dani na dítě [...] od 1. května 2004 a
 - b) nemá [...] právo pobytu ve Spojeném království.“

Immigration Act 1971

- 20 Článek 2 Immigration Act 1971 (zákon z roku 1971 o přistěhovalectví) stanoví:

„Prohlášení o právu pobytu ve Spojeném království

- 1) Podle tohoto zákona má osoba právo pobývat ve Spojeném království,
- a) jestliže je britským občanem nebo
 - b) jestliže je občanem Commonwealthu, který
 - i) těsně před vstupem v platnost British Nationality Act 1981 [zákon z roku 1981 o britské státní příslušnosti)], byl občanem Commonwealthu s právem pobytu ve Spojeném království podle čl. 2 odst. 1 písm. d) nebo čl. 2 odst. 2 tohoto zákona, v tehdy platném znění, a
 - ii) nepřestal mezitím být občanem Commonwealthu. [...]

Postup před zahájením soudního řízení

- 21 Po obdržení řady stížností od státních příslušníků jiných členských států s bydlištěm ve Spojeném království, ve kterých si stěžovali na skutečnost, že příslušné britské úřady jim odepřely nárok na určité sociální dávky z toho důvodu, že nemají v tomto členském státě právo pobytu, zaslala Komise příslušnému státu v průběhu roku 2008 žádost o vysvětlení.
- 22 Spojené království dvěma dopisy, ze dne 1. října 2008 a ze dne 20. ledna 2009, potvrdilo, že právo pobytu ve Spojeném království podle vnitrostátní právní úpravy sice přísluší všem státním příslušníkům tohoto členského státu, avšak má se za to, že příslušníci jiných členských států za určitých okolností nepožívají práva pobytu. Podle Spojeného království toto omezení vychází z pojmu „právo pobytu“, jak je koncipován ve směrnici 2004/38 a v omezeních, která tato směrnice pro toto právo stanoví, konkrétně v požadavku, aby hospodářsky nečinná osoba měla dostatečné prostředky, aby se nestala nepřiměřenou zátěží pro systém sociální pomoci hostitelského členského státu.

- 23 Dne 4. června 2010 zaslala Komise Spojenému království výzvu dopisem, v níž označila všechna ustanovení jeho právní úpravy, která stanoví, že žadatelé k tomu, aby mohli mít nárok na určité dávky, musí mít právo pobytu v tomto státě, jež je nezbytným předpokladem k tomu, aby mohli být považováni za osoby s obvyklým bydlištěm ve Spojeném království (dále jen „kritérium práva pobytu“).
- 24 Dopisem ze dne 30. července 2010 odpovědělo Spojené království na výzvu dopisem tak, že jeho vnitrostátní systém není diskriminační a kritérium práva pobytu je odůvodněné, neboť přiměřeným způsobem zajišťuje, aby se dávky vyplácely osobám, které jsou ve Spojeném království dostatečně integrovány.
- 25 Dne 29. září 2011 vydala Komise odůvodněné stanovisko, na které Spojené království odpovědělo dopisem ze dne 29. listopadu 2011.
- 26 Vzhledem k tomu, že Komise s touto odpovědí nebyla spokojena, podala projednávanou žalobu.

K žalobě

K dosahu žaloby

- 27 S ohledem na rozsudek ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565) se Komise rozhodla omezit svou žalobu na rodinné přídavky a slevu na dani na dítě (dále jen „dotčené sociální dávky“) a nevztáhla ji na „zvláštní nepříspěvkové peněžité dávky“, které byly rovněž předmětem odůvodněného stanoviska a mohou být podle uvedeného rozsudku Soudního dvora kvalifikovány ve smyslu čl. 7 odst. 1 písm. b) směrnice 2004/38 jako „sociální pomoc“.

K věci samé

Argumentace účastníků řízení

- 28 Hlavní výtkou vznesenou Komisí vůči Spojenému království je, že Spojené království tím, že vyžaduje po žadateli o dotčené sociální dávky splnění kritéria práva pobytu, aby byl považován za osobu s obvyklým bydlištěm v tomto členském státě, přidalo podmínku, kterou nařízení č. 883/2004 nestanoví. Tato podmínka zbavuje osoby, které ji nesplňují, krytí stanoveného v právních předpisech v oblasti sociálního zabezpečení v jednom z členských států, což je krytí, které má toto nařízení zajistit.
- 29 Komise se domnívá, že podle čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004 se na hospodářsky nečinné osoby v zásadě vztahují právní předpisy členského státu bydliště. V tomto ohledu čl. 1 písm. j) uvedeného nařízení definuje „bydliště“ pro účely tohoto nařízení jako obvyklé bydliště, přičemž pojem „obvyklé bydliště“ má v unijním právu autonomní význam.
- 30 Podle názoru Komise tento pojem v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora, a zejména bodem 29 rozsudku ze dne 25. února 1999, Swaddling (C-90/97, EU:C:1999:96), označuje místo, kde se nachází obvyklé středisko zájmů dotčené osoby. Za účelem určení tohoto střediska zájmů je třeba vzít v úvahu zejména rodinnou situaci pracovníka, důvody, které ho vedly k tomu, aby se přestěhoval, délku a nepřetržitost jeho pobytu, skutečnost, že má případně stabilní zaměstnání a úmysly tohoto pracovníka, jak se jeví ze všech relevantních okolností.
- 31 Konkrétně by toto místo mělo být určeno podle skutkových okolností a situace dotčených osob bez ohledu na jejich právní postavení v hostitelském členském státě a na skutečnost, zda jsou či nejsou oprávněny k pobytu na jeho území například na základě směrnice 2004/38. Nařízení č. 883/2004 tedy

přiznává pojmu „bydliště“ zvláštní význam, jenž je nezávislý na smyslu, který je mu připisován v jiných aktech unijního práva nebo ve vnitrostátním právu, a nepodléhá předchozímu splnění případných zákonných podmínek.

- 32 Účelem článku 11 nařízení č. 883/2004 není ani harmonizovat hmotné právo členských států, ale spíše vytvořit systém kolizních norem, v jehož důsledku je vnitrostátnímu zákonodárci odejmuta pravomoc stanovit rozsah a podmínky pro uplatnění jeho vnitrostátních právních předpisů v dané oblasti. Cílem sledovaným tímto systémem je tak zaprvé zaručit, aby byl použit jediný systém sociálního zabezpečení, a zadruhé zabránit tomu, aby osoby, na které se vztahuje nařízení č. 883/2004, byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení v důsledku neexistence právních předpisů, které by se na ně vztahovaly.
- 33 Komise podpůrně tvrdí, že Spojené království tím, že ukládá podmínku pro nárok na určité dávky sociálního zabezpečení, kterou automaticky splňují jeho státní příslušníci, jako je kritérium práva pobytu, vytvořilo situaci přímé diskriminace vůči státním příslušníkům jiných členských států, a proto porušilo článek 4 nařízení č. 883/2004.
- 34 Podle Komise Spojené království v průběhu postupu před zahájením soudního řízení změnilo postoj, jelikož tvrdilo nejprve, že kritérium práva pobytu je pouze jedním z prvků, které je třeba ověřit za účelem určení, zda má osoba obvykle bydliště v tomto členském státě, a následně tvrdilo, že se jedná o podmínku odlišnou od obvyklého bydliště, která je diskriminační, ale odůvodněná.
- 35 V tomto ohledu se Komise v návaznosti na stanovisko generálního advokáta přednesené ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 13. dubna 2010, Bressol a další (C-73/08, EU:C:2010:181), domnívá, že kritérium práva pobytu představuje přímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, neboť se jedná o podmínku, která se vztahuje pouze na cizince, jelikož britští státní příslušníci s bydlištěm ve Spojeném království ji splňují automaticky.
- 36 Kromě toho i kdyby se muselo připustit, že kritérium práva pobytu vede pouze k nepřímé diskriminaci, jak tvrdí Spojené království, posledně uvedený stát podle Komise nepředložil žádný argument, na základě kterého by bylo možné se domnívat, že je dotčené nerovné zacházení vhodné a přiměřené vzhledem k cíli sledovanému dotýcnou vnitrostátní právní úpravou, kterým je zaručit existenci skutečné vazby mezi žadatelem o dávku a hostitelským členským státem.
- 37 Komise dále zpochybňuje argument vznesený Spojeným královstvím, podle kterého by se hospodářsky nečinné osoby neměly stát zátěží pro systém sociálního zabezpečení hostitelského státu, nemají-li tyto osoby dostatečný stupeň vazby k tomuto státu. Komise uznává, že se hostitelský členský stát může chtít ujistit o existenci vazby žadatele o dávku s tímto státem, ale v případě dávek sociálního zabezpečení je to samotný normotvůrce Unie, který prostřednictvím nařízení č. 883/2004 stanovil způsoby ověření existence této vazby – a sice v projednávané věci pomocí kritéria obvyklého bydliště – aniž by členské státy mohly změnit ustanovení uvedeného nařízení nebo uložit další požadavky.
- 38 V žalobní odpovědi Spojené království odmítá hlavní výtku vznesenou Komisí a odvolává se především na rozsudek ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565, bod 44), v němž Soudní dvůr odmítl tytéž argumenty, které Komise předkládá také v této věci, a rozhodl, že „v zásadě nic nebrání tomu, aby poskytnutí sociálních dávek hospodářsky nečinným občanům Unie podléhalo požadavku splnění podmínek pro získání práva legálního pobytu v hostitelském členském státě“.
- 39 Spojené království uvádí, že Soudní dvůr rozhodl také, že účelem čl. 70 odst. 4 nařízení č. 883/2004, jenž stejně jako článek 11 stanoví „kolizní normu“, jejímž cílem je vyhnout se souběžnému použití různých vnitrostátních právních předpisů na tutéž situaci a zabránit tomu, aby osoby spadající do působnosti zmíněného nařízení, byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení v důsledku neexistence právních předpisů, které by se na ně vztahovaly, není určit hmotněprávní podmínky pro existenci nároku na dotčené sociální dávky, a sice zvláštní nepríspevkové peněžité dávky, takže je

v zásadě věcí právních předpisů každého členského státu určit tyto podmínky. Podle Spojeného království platí totéž odůvodnění pro kolizní normu stanovenou v článku 11 nařízení č. 883/2004, který má při určování vnitrostátního práva, které se použije na žadatele, stejnou funkci jako čl. 70 odst. 4 téhož nařízení, jenž se konkrétně vztahuje na zvláštní nepřispěvkové peněžité dávky.

- 40 Co se týče podpůrné výtky vznesené Komisí, jež vychází z existence přímé diskriminace a je uvedena v bodě 33 tohoto rozsudku, Spojené království tvrdí, že se tato výtky objevila poprvé až v žalobě a v odůvodněném stanovisku, které mu Komise zaslala v rámci postupu před zahájením soudního řízení, nefigurovala, takže by měla být Soudním dvorem prohlášena za nepřijatelnou.
- 41 Kromě toho tento členský stát tvrdí, že Soudní dvůr již opakovaně rozhodl, že je legitimní požadovat po hospodářsky nečinných občanech Evropské unie, aby předložili důkaz o tom, že jim svědčí právo pobytu jakožto předpoklad pro nárok na dávky sociálního zabezpečení, a že normotvůrce Unie ve směrnici 2004/38 výslovně hostitelským členským státům povoluje podrobit jejich zásah takové podmínce, aby se tito občané nestali nepřiměřenou zátěží pro systém sociálního zabezpečení těchto států. S ohledem na tento požadavek je třeba vykládat zásadu rovného zacházení zakotvenou v článku 4 nařízení č. 883/2004.
- 42 Spojené království konečně podotýká, že ověření kritéria práva pobytu je pouze jednou ze tří kumulativních podmínek, které musí žadatel splnit pro prokázání toho, že „se nachází“ ve smyslu vnitrostátní právní úpravy ve Spojeném království. Splnění dalších dvou podmínek, a sice přítomnost na území a obvyklé bydliště, lze splnit nezávisle na státní příslušnosti žadatele, takže britský státní příslušník nesplňuje automaticky podmínku „nacházet se“ ve Spojeném království, na jejímž základě vzniká nárok na dotčené sociální dávky.
- 43 Spojené království uznává, že splnění těchto podmínek je jednodušší v případě jeho vlastních státních příslušníků než v případě státních příslušníků jiných členských států a že se jedná o nepřímo diskriminační opatření. Avšak na základě úvah Soudního dvora uvedených v bodě 44 rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565) a vzhledem k podobnému kontextu má tento členský stát za to, že toto opatření je objektivně odůvodněno nutností chránit veřejné finance, vezme-li se v úvahu, že dotčené sociální dávky se nefinancují z příspěvků příjemců, nýbrž z daní. Kromě toho body 71 až 78 daného rozsudku Soudního dvora neuvádějí, že by toto opatření bylo nepřiměřené k dosažení sledovaného cíle.
- 44 Co se týče hlavní výtky, Komise v replice zdůraznila, že rozsudek ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565) se týká pouze použitelnosti směrnice 2004/38 ve vztahu k zvláštním nepřispěvkovým peněžitým dávkám, které vykazují charakteristiky jak sociálního zabezpečení, tak sociální pomoci, kdežto projednávaná věc se týká dvou rodinných dávek ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. j) nařízení č. 883/2004, tj. dávek, které jsou ryze dávkami sociálního zabezpečení a ve vztahu k nim se směrnice 2004/38 nepoužije. V tomto ohledu Komise zdůrazňuje existenci problému v bodě 44 daného rozsudku, který spočívá v rozporu v překladu mezi verzemi v anglickém a německém jazyce, přičemž první verze používá termín „*social security benefits*“ („dávky sociálního zabezpečení“), kdežto druhá, která je rozhodnou verzí, používá širší pojem „*Sozialleistungen*“ („sociální dávky“).
- 45 Komise dále tvrdí, že právní úprava Spojeného království namísto toho, aby podporovala svobodu pohybu občanů Unie, která je základním cílem sledovaným unijní právní úpravou v oblasti koordinace systémů sociálního zabezpečení, od ní odrazuje, když zavádí překážku pro tuto svobodu v podobě diskriminace na základě státní příslušnosti. Způsobuje tak, že určité osobě nemusí vzniknout nárok na dotčené sociální dávky ani ve státě původu, kde již nemá obvyklé bydliště, ani v hostitelském státě, když v něm nemá právo pobytu.

- 46 Konečně, pokud jde o podpůrně vznesenou výtku, Komise zpochybňuje výklad zastávaný Spojeným královstvím v případě kolizní normy stanovené v článku 11 nařízení č. 883/2004, neboť z rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565) vyplývá, že se zásada, podle které mohou členské státy zavést legitimní omezení, aby zamezily tomu, že se občan Unie, jehož jsou hostitelským státem, stane nepřiměřenou zátěží pro jejich systém sociálního zabezpečení, použije pouze ve vztahu k sociální pomoci, a nikoliv na dávky sociálního zabezpečení.
- 47 Co se dále týče případného odůvodnění podmínky spojené s kritériem práva pobytu, Komise tvrdí, že Spojené království nepředkládá žádný důkaz, pokud jde o přiměřenost této podmínky s ohledem na cíl sledovaný vnitrostátní právní úpravou. Test „práva pobytu“, tj. ověření kritéria práva pobytu, je automatický mechanismus, jenž systematicky a nevyhnutelně brání žadatelům, kteří toto kritérium nesplňují, pobírat dávky, a to bez ohledu na jejich osobní situaci a rozsah, v jakém platili daně a příspěvky na sociální zabezpečení ve Spojeném království. Tento mechanismus tedy neumožňuje komplexní individuální posouzení, které Soudní dvůr ukládá hostitelským členským státům v rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 48 V duplice Spojené království trvá na tom, že jeho vnitrostátní právo může být podle kolizní normy stanovené v nařízení č. 883/2004 použitelné a že osoba, která má v tomto členském státě obvyklé bydliště, přesto nemusí mít nárok na dotčené sociální dávky.
- 49 Stran rozporu mezi jazykovými verzemi rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), má Spojené království za to, že výraz „*social benefits*“ je širší než „*social security benefits*“, a pokud Soudní dvůr v daném rozsudku používá v německé a francouzské verzi první z pojmů namísto druhého, rozšiřuje tato okolnost dosah zásady zavedené v bodě 44 daného rozsudku a zahrnuje také dávky sociálního zabezpečení. Podle tohoto členského státu se v žádném případě v daném rozsudku netvrdí, že by se úvahy vyjádřené Soudním dvorem omezovaly výhradně na zvláštní nepřispěvkové peněžité dávky, což mimo jiné potvrdil rozsudek ze dne 11. listopadu 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358).
- 50 Navíc je podle Spojeného království obtížné si představit, že by členské státy sice nebyly povinny vyplácet zvláštní nepřispěvkové peněžité dávky, které zaručují existenční minimum občanům Unie bez práva pobytu, avšak byly by povinny jim vyplácet takové dávky, jako jsou dotčené sociální dávky, které zajišťují víc než jen existenční minimum a mohou vzhledem k tomu, že jsou hrazeny z daní, také představovat nepřiměřenou zátěž pro veřejné finance ve smyslu rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565).
- 51 Spojené království dodává, že dotčené sociální dávky vykazují v každém případě charakteristiky sociální pomoci, třebaže to není nezbytně nutný předpoklad k tomu, aby zásada stanovená v rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), který se v obecné rovině týká „sociálních dávek“, byla použitelná také na dotčené sociální dávky. Podle tohoto členského státu Soudní dvůr v rozsudku ze dne 11. listopadu 2014, Dano (C-333/13, EU:C:2014:2358) potvrdil, že práva na rovnost zacházení se státními příslušníky v přístupu k sociálním dávkám se mohou dovolávat pouze ti hospodářsky nečinní občané Unie, jejichž pobyt splňuje podmínky čl. 7 odst. 1 písm. b) směrnice 2004/38.
- 52 Konečně tento členský stát tvrdí, že Komise tím, že poprvé až ve své replice uvádí, že kritérium práva pobytu je „automatický mechanismus“, který neumožňuje posoudit okolností konkrétního případu, jak to požaduje Soudní dvůr v rozsudku ze dne 19. září 2013, Brey (C-140/12, EU:C:2013:565), vznáší novou výtku, která musí být z tohoto důvodu v souladu s článkem 127 jednacího řádu Soudního dvora prohlášena za nepřipustnou.
- 53 V tomto ohledu Spojené království rovněž tvrdí, že koncepce fungování kritéria práva pobytu, jak ji předložila Komise v této nové výtce, je chybná. V praxi správní orgán, který spravuje dotčené sociální dávky, kromě jiných údajů zohledňuje informace poskytnuté Department for Work and Pensions (ministerstvo práce a důchodů) za účelem určení, zda osoba využila sociální pomoc. Tyto informace

danému orgánu umožňují, aby určil, zda má žadatel právo pobytu ve Spojeném království, a tudíž může pobírat dotčené sociální dávky. V případech, kdy nelze určit, zda daný žadatel má či nemá právo pobytu, se individuálně posoudí jeho osobní situace, včetně příspěvků, které odvedl do systému sociálního zabezpečení, jakož i skutečnosti, zda si aktivně hledá zaměstnání a má reálnou šanci je získat.

Závěry Soudního dvora

– Ke kvalifikaci dotčených sociálních dávek

- 54 Za účelem posouzení opodstatněnosti projednávané žaloby pro nesplnění povinnosti je nutné nejprve určit, zda je třeba dotčené sociální dávky kvalifikovat jako „sociální pomoc“, nebo jako „dávky sociálního zabezpečení“.
- 55 V tomto ohledu je třeba připomenout, že se tato žaloba pro nesplnění povinnosti týká rodinných přídatků (*child benefit*) a slevy na dani na dítě (*child tax credit*), tj. dvou peněžitých dávek, které mají přispět ke krytí rodinných výdajů a jsou financovány prostřednictvím povinného daňového odvodu, a nikoli z příspěvků příjemců.
- 56 Žádnou z těchto dávek nenechalo Spojené království zapsat do přílohy X nařízení č. 883/2004 a mezi účastníky řízení je nesporné, že se nejedná o zvláštní nepríspevkové peněžité dávky ve smyslu článku 70 uvedeného nařízení.
- 57 Co se týče rodinných přídatků, z článku 141 zákona z roku 1992 vyplývá, že osoba, která pečuje alespoň o jedno dítě, má nárok na týdenní přídatky na každé dítě v souladu s ustanoveními tohoto zákona.
- 58 Je nesporné, že rodinné přídatky představují sociální dávku určenou především k částečnému pokrytí nákladů osoby, která pečuje o jedno nebo více dětí. V zásadě se jedná o univerzální dávku, která se přiznává každé osobě na její žádost. Žadatelé s vyššími příjmy však musí v rámci svých daňových povinností vrátit částku ve výši rovnající se nejvýše částce obdržených dávek.
- 59 Co se týče slevy na dani na dítě, je rovněž nesporné, že se jedná o peněžitou dávku vyplácenou osobě, která pečuje o jedno nebo více dětí, jejíž výše se mění v závislosti na příjmu rodiny, počtu nezaopatřených dětí, jakož i na dalších faktorech týkajících se individuální situace dotčené rodiny. Sleva na dani na dítě i přes svůj název odpovídá částce, kterou příslušný orgán pravidelně vyplácí příjemcům a která patrně souvisí s jejich postavením daňových poplatníků. Touto dávkou byly nahrazeny různé doplňkové dávky, které se vyplácely žadatelům o různé podpory, jež byly spojeny s příjmy obdrženými z důvodu nezaopatřených dětí, a jejichž obecným cílem bylo snížit dětskou chudobu.
- 60 Podle judikatury Soudního dvora je třeba považovat za dávky sociálního zabezpečení dávky, jež se automaticky poskytují rodinám, které splňují určitá objektivní kritéria, pokud jde zejména o jejich velikost, příjmy a kapitálové zdroje, a to bez jakéhokoliv individuálního a diskrečního posouzení osobních potřeb, a jež jsou určeny k pokrytí rodinných výdajů (v tomto smyslu zejména viz rozsudky ze dne 16. července 1992, Hughes, C-78/91, EU:C:1992:331, bod 22, a ze dne 10. října 1996, Hoeber a Zachow, C-245/94 a C-312/94, EU:C:1996:379, bod 27).
- 61 Z uplatnění kritérií uvedených v předchozím bodě tohoto rozsudku na dotčené sociální dávky vyplývá, že tyto dávky musí být kvalifikovány jako „dávky sociálního zabezpečení“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. j) ve spojení s čl. 1 písm. z) nařízení č. 883/2004.

– K hlavní výtce

- 62 Svou hlavní výtka na podporu projednávané žaloby Komise Spojenému království vytýká, že poskytování dotčených sociálních dávek podmiňuje tím, že žadatel kromě kritéria vztahujícího se k tomu, že má „obvyklé bydliště“ na území hostitelského členského státu, jež stanoví čl. 11 odst. 3 písm. e) ve spojení s čl. 1 písm. j) nařízení č. 883/2004, musí splňovat rovněž kritérium práva pobytu. Posouzení tohoto kritéria tak podle názoru Komise vytváří další ničím nestanovenou podmínku.
- 63 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004, o který se Komise opírá, stanoví „kolizní normu“ pro určení vnitrostátní právní úpravy, která se použije na pobírání dávek sociálního zabezpečení uvedených v čl. 3 odst. 1 tohoto nařízení, mezi něž patří rodinné dávky, na které mohou mít nárok osoby odlišné od osob uvedených v písmenech a) až d) čl. 11 odst. 3 uvedeného nařízení, tzn. především hospodářsky nečinné osoby.
- 64 Cílem čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004 je nejen zamezit současnému uplatňování několika vnitrostátních právních úprav na stanovenou situaci a z toho plynoucím komplikacím, ale rovněž zamezit tomu, aby osoby spadající do oblasti působnosti tohoto nařízení byly zbaveny ochrany v oblasti sociálního zabezpečení v důsledku neexistence právních předpisů, které by se na ně vztahovaly (viz zejména rozsudek ze dne 19. září 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 40 a citovaná judikatura).
- 65 Naproti tomu cílem uvedených ustanovení jako takových není určit hmotněprávní podmínky pro existenci nároku na sociální dávky. Je v zásadě věcí právních předpisů každého členského státu určit tyto podmínky (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 19. září 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 41, jakož i citovaná judikatura, a ze dne 11. listopadu 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 89).
- 66 Z článku 11 odst. 3 písm. e) ve spojení s čl. 1 písm. j) nařízení č. 883/2004 tudíž nelze vyvodit, že unijní právo brání vnitrostátnímu ustanovení, které podmiňuje nárok na takové sociální dávky, jako jsou dotčené sociální dávky, tím, že žadatel má právo legálního pobytu v dotčeném členském státě.
- 67 Nařízení č. 883/2004 totiž nezavádí společný systém sociálního zabezpečení, ale umožňuje, aby nadále existovaly rozdílné vnitrostátní systémy, a jeho jediným cílem je zajistit koordinaci těchto systémů, aby byl zaručen účinný výkon volného pohybu osob. Umožňuje tak, aby nadále existovaly různé systémy, které vedou k různým pohledávkám ve vztahu k jednotlivým institucím, vůči nimž má příjemce přímé nároky buď pouze na základě vnitrostátního práva, nebo na základě vnitrostátního práva doplněného, pokud je to nutné, unijním právem (rozsudek ze dne 19. září 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 43).
- 68 Z judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že v zásadě nic nebrání tomu, aby poskytnutí sociálních dávek hospodářsky nečinným občanům Unie podléhalo požadavku splnění podmínek pro získání práva legálního pobytu v hostitelském členském státě (v tomto smyslu zejména viz rozsudky ze dne 19. září 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 44, a ze dne 11. listopadu 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 83).
- 69 Kolizní norma stanovená v čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004 proto není, třebaže Komise tvrdí opak, narušena kritériem práva pobytu, jelikož toto kritérium je neoddělitelnou součástí podmínek pro poskytování dotčených sociálních dávek.
- 70 Je však třeba uvést, že argument vznesený Komisí, podle kterého osoba, která nesplňuje podmínky pro nárok na dotčené sociální dávky, je v situaci, kdy se na ni nevztahuje právo Spojeného království, ani žádné jiné právo, rovněž neobstojí.

- 71 Taková situace se totiž neliší od situace, ve které se nachází žadatel, který nesplňuje jednu z podmínek nezbytných pro vznik nároku na rodinnou dávku z jakéhokoli jiného důvodu, a tudíž ve skutečnosti nemá nárok na tuto dávku v žádném členském státě. Tato situace přitom není způsobena tím, že se na něho nevztahuje žádné právo, ale tím, že tento žadatel nesplňuje základní podmínky stanovené členským státem, jehož právní předpisy se použijí na základě kolizních norem.
- 72 V této souvislosti je rovněž nutné připomenout, že Spojené království od okamžiku své odpovědi na odůvodněné stanovisko soustavně popíralo, že by chtělo podmínit ověření obvyklé povahy bydliště žadatele na svém území zejména tím, že má žadatel v tomto státě právo legálního pobytu. Jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 54 svého stanoviska, z ničeho ve spisu předloženého Soudnímu dvoru nevyplývá, že by bylo záměrem Spojeného království spojit kritérium práva pobytu s kontrolou obvyklého bydliště ve smyslu čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004. Jak tento členský stát uvedl na jednání, legalita pobytu žadatele na jeho území představuje zásadní podmínku, kterou musí hospodářsky nečinné osoby splňovat, aby měly nárok na dotčené sociální dávky.
- 73 S ohledem na předcházející úvahy a na skutečnost, že Komise neprokázala, že kritérium práva pobytu zavedené právní úpravou Spojeného království má samo o sobě nepříznivý dopad na ustanovení čl. 11 odst. 3 písm. e) ve spojení s čl. 1 písm. j) nařízení č. 883/2004, je třeba hlavní výtku vznesenou tímto orgánem zamítnout.
- K podpůrné výtce
- 74 Pro případ, že bude rozhodnuto, že ověření kritéria práva pobytu není jako takové zahrnuto do kritéria obvyklého bydliště žadatele o dotčené sociální dávky a že se kontrola tohoto prvního kritéria provádí autonomně, Komise podpůrně tvrdí, že zavedení kritéria práva pobytu ve vnitrostátní právní úpravě vede nevyhnutelně k přímé, nebo alespoň nepřímé diskriminaci, jež zakazuje článek 4 nařízení č. 883/2004.
- 75 V tomto ohledu je třeba připomenout, jak bylo uvedeno v bodě 68 tohoto rozsudku, že nic v zásadě nebrání tomu, aby poskytování sociálních dávek hospodářsky nečinným občanům Unie podléhalo základní podmínce, že tito splňují požadavky pro získání práva pobytu v hostitelském členském státě.
- 76 Nic to nemění na tom, že se hostitelský členský stát, který pro účely poskytování takových sociálních dávek, jako jsou dotčené sociální dávky, vyžaduje legální pobyt státního příslušníka jiného členského státu na svém území, dopouští nepřímé diskriminace.
- 77 Z ustálené judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že ustanovení vnitrostátního práva musí být považováno za nepřímou diskriminaci, pokud se může svou samotnou povahou dotknout více státních příslušníků jiných členských států než tuzemských příslušníků a existuje riziko, že v důsledku toho znevýhodní zejména příslušníky jiných členských států (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 13. dubna 2010, Bressol a další, C-73/08, EU:C:2010:181, bod 41).
- 78 Pokud jde o projednávanou žalobu, vnitrostátní právní úprava vyžaduje, aby žadatelé o dotčené dávky měli ve Spojeném království právo pobytu. Tato úprava tak má za následek nerovné zacházení mezi britskými státními příslušníky a státními příslušníky jiných členských států, jelikož takovou podmínku bydliště snadněji splní tuzemští příslušníci, kteří mají bydliště nejčastěji ve Spojeném království, než státní příslušníci jiných členských států, jejichž bydliště se naopak zpravidla nachází v jiném členském státě než ve Spojeném království (*per analogiam* viz rozsudek ze dne 13. dubna 2010, Bressol a další, C-73/08, EU:C:2010:181, bod 45).

- 79 Taková nepřímá diskriminace, aby bylo možné ji odůvodnit, musí být způsobilá zaručit uskutečnění daného cíle a nesmí nepřekračovat meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné (v tomto smyslu zejména viz rozsudek ze dne 20. června 2013, Giersch a další, C-20/12, EU:C:2013:411, bod 46).
- 80 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že nutnost chránit finance hostitelského členského státu v zásadě odůvodňuje možnost kontrolovat legalitu pobytu v okamžiku poskytnutí sociální dávky, a to zejména u hospodářsky nečinných osob z jiných členských států, jelikož takové poskytnutí by mohlo mít důsledky pro celkovou úroveň podpory, kterou tento stát může poskytnout (v tomto smyslu zejména viz rozsudky ze dne 20. září 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, bod 44; ze dne 15. března 2005, Bidar, C-209/03, EU:C:2005:169, bod 56; ze dne 19. září 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, bod 61, a ze dne 11. listopadu 2014, Dano, C-333/13, EU:C:2014:2358, bod 63).
- 81 Stran přiměřenosti kritéria práva pobytu je nutné konstatovat, jak uvedl generální advokát v bodě 92 svého stanoviska, že ověřování skutečnosti, zda se žadatel nenachází na území nelegálně, ze strany vnitrostátních orgánů v rámci procesu přiznávání dotčených sociálních dávek musí být považováno za případ kontroly legality pobytu občanů Unie v souladu s čl. 14 odst. 2 druhý pododstavec směrnice 2004/38, a musí proto také splňovat požadavky této směrnice.
- 82 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle čl. 14 odst. 2 směrnice 2004/38 platí, že občanům Unie a jejich rodinným příslušníkům náleží právo pobytu stanovené v člancích 7, 12 a 13, dokud splňují podmínky uvedených ustanovení. Ve zvláštních případech, existují-li odůvodněné pochybnosti, zda občan Unie nebo jeho rodinní příslušníci splňují podmínky stanovené v daných člancích, mohou členské státy ověřit, zda jsou tyto podmínky splněny. Článek 14 odst. 2 směrnice 2004/38 přitom stanoví, že toto ověřování není prováděno systematicky.
- 83 Z vyjádření Spojeného království na jednání před Soudním dvorem vyplývá, že u každé z dotčených sociálních dávek musí žadatel ve formuláři žádosti uvést řadu údajů, které ukazují na existenci či neexistenci práva pobytu ve Spojeném království, přičemž tyto údaje jsou následně ověřovány orgány příslušnými pro poskytování dotčené dávky. Pouze ve výjimečných případech je nutné, aby žadatelé poskytli důkaz, že skutečně požívají práva legálního pobytu na území Spojeného království, jak prohlásili v daném formuláři.
- 84 Z informací dostupných Soudnímu dvoru tak vyplývá, že v rozporu s tím, co tvrdí Komise, se kontrola splnění podmínek stanovených směrnicí 2004/38 pro existenci práva pobytu neprovádí systematicky, a proto není v rozporu s požadavky čl. 14 odst. 2 uvedené směrnice. Pouze v případě pochybností britské úřady provádějí nezbytná ověřování za účelem zjištění, zda žadatel splňuje, či nesplňuje podmínky stanovené směrnicí 2004/38, zejména podmínky uvedené v jejím článku 7, a tudíž zda má právo legálního pobytu na území tohoto členského státu ve smyslu této směrnice.
- 85 V tomto kontextu je třeba uvést, že Komise, které přísluší prokázat existenci údajného nesplnění povinnosti a předložit Soudnímu dvoru důkazy nezbytné pro to, aby mohl sám ověřit existenci takového nesplnění povinnosti (viz zejména rozsudek ze dne 23. prosince 2015, Komise v. Řecko, C-180/14, EU:C:2015:840, bod 60 a citovaná judikatura) neposkytla žádné důkazy o tom, že taková kontrola nesplňuje podmínky přiměřenosti, není způsobilá zaručit uskutečnění cíle ochrany veřejných financí a překračuje meze toho, co je pro dosažení tohoto cíle nezbytné.
- 86 Z výše uvedeného vyplývá, že skutečnost, že vnitrostátní právní úprava, o kterou se jedná v této věci, stanoví, že pro účely poskytnutí dotčených sociálních dávek příslušné orgány Spojeného království požadují, aby měli státní příslušníci jiných členských států, kteří žádají o tyto dávky, na jeho území legální pobyt, nepředstavuje diskriminaci zakázanou článkem 4 nařízení č. 883/2004.
- 87 V důsledku toho musí být žaloba zamítnuta v plném rozsahu.

K nákladům řízení

- 88 Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Spojené království požadovalo náhradu nákladů řízení a Komise neměla ve věci úspěch, je důvodné uložit posledně uvedené náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Žaloba se zamítá.**
- 2) Evropské komisi se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.